

فَلْحَيْصُ قَوْلِكَ كَلِمَةٌ

فَ اصْطِلَاحِ افْتِهَامِيَّةِ

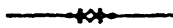

مؤلفی
حمید آباد سنجائی بدایت محکمہ سی مدعی عمومی معاونی
مکتب حقوق شاہانہ دن مآذون

علی علوی

معارف نظارت جلیلہ سنک رخصت رسمہ سنی حائر در
نوسرو ۶۰۹ تاریخچی ۵ شوال ۳۱۴

مہر سز اولان نسخہ لر ساختہ در

استانبول

(آ. آصا دوریان) شرکت مرثیہ مطبعہ سی — باب عالی
جادہ سندہ نوسرو ۵۲

۱۳۱۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حق تعالیٰ حضرت تفرینه حمد و ثنا و رسول اکرمه
صلاة ازکاء آل و اصحابه سلام بی انتها عرض و اهدا ایدہ رم

— افادۂ مرآم —

حمایۂ فیضوائی حضرت ملوکانہ ایله مباہی مکاتب
عالیہ دن مکتب حقوق پروغرامنہ شرف افزای دخول
اولان مجلہ جمیلہ احکام عدلیہ نک مستند الیہی، مسائل
فقہیہ نک مأخذ و مرجعی مثابہ سندہ اولوب مجلہ جلیلہ نک
کتاب اولی مقدمہ سنہ درج ایله یوز مادہ دن عبارت
بولنان قواعد کلیہ نک حقایق و غوامضی کشف و ایضاح،
قواعد مذکورہ یه متفرع مجلہ نک مادہ لرینی عدد واسطہ۔
سیلہ ارانہ و ایما، اصطلاحات فقہیہ بی بیان ایدن اشبو
بمجموعہ بی — اثنای تحصیلہ کندیم ایچون — بر مسوده

قتلقر قلمه المش ایدم. مؤخرآ بومسوده مه واقفت اولان
مکتب رفیقلرمک تشویق وتشجیعی اوزرینه کمال عجز
وافتنقارمله شوزمان سعد اقترانده وکیل رسول یزدان،
خلیفه نبی ذیشان، پادشاه عثمانیان، شهریار قدردان
{الغازی بیوک عبدالمجید خانہ ثانی} افندمر حضر تترینک
شرق وغربہ وله وحیرت ویرر بونجه آثارعالیه ومؤلقات
جدیده برلاحقه ناجیزانه اولق اوزره {تلخیص قواعد
کلیه واصطلاحات فقیهیه} نامیله توسیاً طبعنه جراثیب
اولدم. امید ایدرمکه نقایصی حسن نیتمه باغشلائیر.
ومن الله التوفیق.

علی علوی

۱ - ماده : علم فقہ مسائل شرعیہ عملیہ بی بیلحکدر

- شرح -

علم : منطقیون اصطلاحندہ اولدینی کبی مسائلی ادراک
معناسنه اطلاق اولنور . یعنی برطاقم اصول وقواعدی ادراکیله
تکررندن اولان (ملکہ) یہ دنیلور . علم ؛ حقیقہً واحد اولدینی
حالدہ معلومات متنوعہ یہ تعلق حسیلہ هر درلو تقسیمی قابلدر .
کتب ورسائلده علم ؛ جهات مختلفه اعتباریله اقسام کثیره یہ
تقسیم اولنور . معلومدرکه علوم مدونه ؛ ایکی قسمدر . بری
علوم عقلیه ، دیکری علوم نقلیه در . علوم نقلیه ؛ ایکیدر : بری
علوم لسانیه درکه علوم آله ویا علوم ادبیه دخی دینلور . دیکری
علوم شرعیه در .

علوم شرعیه دخی ایکیدر . بری علوم اصلیه درکه افعال
مکلفینه متعلق اولیوب اولاً علوم قرآنیہ بی یعنی قرائت و علم
تفسیری وثانیاً علم حدیثی حاویدر ، دیکری علوم مستنبطه در .
بو دخی ایکی درلودر : بری علوم اعتقادیه درکه باشلوجه وجود
وحدانیت وصفات باریدن باحشدر . علم کلام ، علم التوحید
والصفات نامرلیله یاد اولنور ، دیکری علوم عملیه در . علوم عملیه ؛
ایکی درلودر : بری علم اصول فقهدرکه احکام شرعیہ بی اصول

دینیه و ادله سمعیه سندن استنباط اتمک طریقندن و ادله نیک
احوالندن باخندر . دیکری علم فروع فقهدرکه احکام شرعیه بی
ادله تفصیلیه سندن بیلمکدر .

علم فقه؛ ایکی بیوک شعبه یه آریلیر . بری احکام اخرویه درکه
صلاة، حج کبی صرف امور اخرته تعلق ایدن عبادت قسمیدر .
دیکری احکام دنیویه در . بودخی ایکی قسمدر . بری احبایه
تعلق ایدن مناسکات، معاملات، عقوبات قسملرینه آریلیر .
دیکری امواته تعلق ایدرکه علم فرائضدر .

بنابراین بو ماده ده کی علم؛ یعنی مجله جلیله احکام عدلیه ده
مندرج مسائل شرعیه معاملات ناس قسمنه متعلق علم فقهدرکه
صرف معاملات ناسدن عبارتدر .

فقه؛ لغتده باب رابعدن مطلقاً برشی بیلوب فهم اتمک
دیلمکدر . بعده باب خامسندن شریعت مطهره یه علم و معرفت
حاصل ایلمک مناسنده استعمال اولنمش . اهل اصول عندنده
ادله تفصیلیه دن مکتسب اوله رق احکام شرعیه فرعیه یه متعلق
علمه اصطلاح اولمشدر . بوکا نظراً اهل اصول عندنده فقیه؛
لفظنک مجتهده اطلاق حقیقت و مسائلی حفظ ایدن مقلده اطلاق
مجاز و عند الفقها اطلاق ثانی حقیقتدر .

فقیه؛ فقها نزدنده احکام شرعیه فرعیه بی کرک دلائلیله کرک
بلا ادله حفظ اتمک مناسنه اولوب لا اقل اوج حکم شرعی
فرعی بی حفظ ایدنه (فقیه) اطلاق اولنور .

فقه ایله علم هر ایکسی ده بيلمک معناسنه ايسه ده فقهده حاصل اولان علم ؛ رأی واجتهاد ایله استنباط واستخراج اولنان، فکر وتأمله محتاج اولان علمدر .

علم ایله معرفت بیننده کی فرقه کلنجه : منطقیونه کوره علم ؛ کلیاتده استعمال اولنور . یعنی بر شینک کنه وحقیقتی، کلیاتی بيلمکدر . معرفت ايسه او شینک بعض عوارض واجزاسنی یعنی بر شینک جزئیاتی بيلمکدر . انک ایچون صاحب مذهبمز امام اعظم افندمزک تعریفنده « معرفت » قیدی ایراد بیورلدینی کبی بو ماده ده بيلمک لفظی معرفدن مترجمدر .

علمای شریعت عندنده فقه ؛ ایکی معناده مستعملدر . بری معنای عمومی، دیکری معنای خصوصیدر .

فقهک معنای عمومیسی ؛ (معرفت النفس مالها وماعلیها) یعنی نفس انسانی کندی لهنده وعلینده اولان شیلری بيلمکدر . فقهک بو تعریفی امام اعظم حضرتلرندن منقولدر .

النسانک نفع وضرر دنیوی واخروسی اسبابی ادراکی فقه ایله اوله بیلدیکی وچونکه مدار نجات اولان ایمان واعتقاد ایله اخلاقه عائد وجدانیات دخی قدیمأ (فقه) تسمیه ایدلدیکی جهتله علم مذکور هر کسجه وهر وقت محتاج ایله بر علم عزیز دیمکدر . مؤخرأ علم کلامی و علم اخلاقی که بوکا (علم تصوف) دخی دینور . فقهک مفهومندن تجرید ایله علم فقهی اصولک منتیج اولدینی فروعه قصد اتمک ایچون تعریف مذکور (عملاً)

قیسینی زیادہ ایلمشرددر . یعنی فقہ؛ — معرفت النفس مالہا
وما علیہا عملاً — دیمشرددر .

فقہ؛ فقہای عظام حضراتی عندندہ صور عدیدہ ایلہ
تہریف اولمشدر . مجلہ احکام عدلیہدہ اختیار اولنان تعریف
ایسہ برنجی مادہدہ مندرجدر . فقہک مبنی علیہی ادلہ اربعہدرکہ
احکام شرعیہ بودرت اصلدن استنباط واستخراج اولتور .
۱ — کتاب یعنی قرآن عظیم الشان . ۲ — سنت یعنی احادیث
شریفہ نبویہ . ۳ — اجماع امت یعنی مجتہدین عظام حضراتنک
اتفاقلریدر بونلر فقہک اصول مطلقہ-یدر . زیرا بونلردن ہر
بریبی حکم شرعی بی صورت مطلقہدہ اثبات ایدر . ۴ —
قیاسدر . بو قیاس دیکرلرینہ مقیس اولیوب- بر جہتدن اصل
ایسہدہ امور ثلثہ مذکورہیہ نسبتلہ فرعددر . زیرا قیاسدہ
بولنان علت کتابدن ، یاخود سنتدن ، یاخود اجماعدن استنباط
اولمشدر . بو صورتدہ قیاس ایلہ ثابت اولان حکم حقیقتدہ
ادلہ ثلثہ مذکورہدن بریلہ ثابت اولمش دیمک اولور .

مسائل؛ مسئلہنک جمیددر . مسئلہ؛ دلیل وبرہانہ مستند
اولان مطلوبہ دینلور . فقہک مسائلی ، موضوعی؛ فعلی ومحمولی
احکام شرعیہدن بری اولان قضیہلرددر . مثلاً: کسب حلالدر ،
ارتشا- حرامدر ، اقالہ بیع جائزدر ، وکالت جائزدر ، کفالت
مشروعدر ، معدومی بیع باطلدر کبی قضیہلر ہب مسائل
فقہیہدندر .

بر علمك موضوعی؛ او علمیده كیندوسنك اعراض ذاتیه -
سندن بحث اولنان شیدر . تمایز علوم؛ هر علمك تعریفی، غایتی
ایله اولدینی کبی موضوعی ایله دخی اولور . موضوعات واسطه
تمایزدر . یعنی علملری یکدیگرندن تمیز ایدر . شو حالده فقهك
موضوعی؛ مکلفك [۱] فعلی و محمولاتی که فساد، وجوب،
حرمت، ندب، اباحه کبی احکامدر .

شرعیه : شارع تعالی حضرتلرینك خطابنه موقوف دیمکدر .
بو قید ایله احکام شرعیهدن ماعدا اولان حکملر خارج قالیر .
زیرا بر طاقم احکام عقلیه واردر که آنلر عقله مستنددر . عالمك
حدوثنه حکم ایتك کبی . و بر طاقم احکام اصطلاحیه واردر که
قنون شتاده اولان اصطلاحات فیهیه مستنددر . لسان نحووه
فاعلك مرفوع اولسنه حکم ایتك کبی .

علم فقه؛ انجق احکام شرعیهدن باحث اولمغله بو کبی حکملر
(شرعیه) قیدیه اخراج ایدلمشدر .

[۱] مکلف : قائل و بالغ اولان کسه دره . مجنون و بی کبی مکلف
اولیانلرک أفعالندن دلم فقهده بحث اولنمی ولی و وصیلری اعتباریله دره .
مثلا : بر مجنون برینك مالی اتلاف ایتدیکی تقدیرده آنك مالندن تلف
اولان شینك ضمایله تکلیف مجنونك ولی و یا وصیسنه اولور .

۲ — ماده: بر ایشره مقصد نه ايسه حکم الاکوره ندر

— شرح —

اهل اصولك (الامور بمقاصدها) قاعده سنندن اخذ اولنمشدرکه هر بر ايش فاعلنك مقصديه تعين ايدر. بناء عليه مكلف اولان فاعل هر نه بي قصد ايش ايسه قصد و نيتنه كوره حکم شرعی لاحق اولور.

علماء اصول بو قاعده بي (انما الاعمال بالنيات) حديث شريفندن استنباط ايلدكلى حيثله قاعده مذكوره نك حكمنه بر چوق قواعد و فروع توفيق و تطبيق اولنمشدرکه بوكا (اصل الاصول) دینسه سزادر.

ايش: قاعده مذكوره عربيه ده كي امر ك ترجمه سيدر. فى الواقع امر بر قاج معناه كلور ايسه ده ايش معناسنه ده كلير. و مجله دخى آنى اختيار ايلمشدر. ديمك اولورکه فاعلك قصد و نيتى برايشك حصولنى مؤدى اولمليدر. اكر قصد و نيت فعله مقارن اولمز ايسه صرف نيت اوزرينه واقع اوله جق تصرفات و معاملاتنه حکم شرعی ترتب ايلمز. مثلا: مجرد قليله تطبيقك وقوعى، بيعه اجازت، بيعك فسخنى قليله مراد ايلمك و بوكا مماثل معاملاتك حكمی يوقدر. زيرا احكام؛ ظاهره تعلق ايدر، باطنه تعلق ايتمز.

اصطلاح شرعده نیت ؛ حالاً و مالاً جلب منفعت و دفع
ضرر مقصدینه مبنی اوله رق برفعلک ایجاد و یا ترکی جهتہ قلبک
توجهیدر. و بوده امور باطنه دن اولدینی ایچون مجله نک ۶۸ نجی
ماده سی حکمنه توفیقاً فاعل مکلفک مقصدی نه ایدوکی
اکلاشیلور.

حکم: خطاب شارع ایله ثابت اولان اثردر. بوده ایکی نوع
اولوب بری تکلیفی، دیکری وضعی در.

حکم تکلیفی ؛ اقتضا یا تخییر طریقله افعال مکلیفنه متعلق
خطاب شارعک اثریدر. بالاقضا افعال مکلیفنه متعلق خطاب
شارعدن مقصد مکلف به اولان فعلک مکلفدن صدور و یا ترکی
مقتضی اولان خطابدرکه امر ونهیک مدلولی دیمکدر. خطاب مذکور
ایله ثابت اولان آثار فرضیت، ندب، کراهت و حرمتدر.

تخییر طریقله افعال مکلیفنه متعلق خطاب شارع مباحاته
متعلق اولان خطابدرکه بونده مکلف به اولان فعلک مکلفدن
صدور و یا ترکندن هیچ بری مطلوب شارع اولدینی جهسته
مباح اولان ایشی ایشلیوب ایشلما مکده مکلف اولان کیسه
مخیردر .

حکم وضعی به کلنجه: علی طریق الوضع افعال مکلیفنه متعلق
خطاب شارعک اثریدر. مثلاً: رکنیت، شرطیت، سبیت وعلیت
کبی شیلردرکه کتب فقهیهده شروط و ارکانه، علل و اسبابه دائر
ایراد اولنان جمله لر هب احکام وضعی بی بیان قیلندندر .

تفصیلاتی کتب فقہیہ در. قاعدہ مذکورہ بہ بناءً محاکم شرعیہ و نظامیہ دہ طرفینک افاداتی ضبط ایتمک جهت جزائیہ دہ تحریات، تحقیقات، تعقیبات و بالجملہ محاکمہ محاکمات، شہودک استماعی و سائر بر طاقم اسباب ثبوتیہ قطعیه و قانونیہ نک اجرا ایلمسی، محاکم تجاریہ دہ مصالح افلاسیہ نک تحقیق و تسویہ سی ضمنتہ مأمور لک تعین اولمسی و بوکا مماثل بر جوق خصوصاتک ایفاسی ایچون خصمینک قصد و نیتنی اکلامق، و جائینک مقصدینی بیلوب اکاکورہ حکم شرعی و جزای سیاسی نک یولنہ کیدلمسیدر.

مثال: برکسہ یولده لقطه [۱] بی کوردکده حفظ و صاحبہ رد ایتمک نیتیلہ آلفہ شرعاً مأذوندر. بونک بو فعلی حکم اباحہ اولوب یدندہ امانتدر بلاصغ و تقصیر یدندہ ضایع و تلف اولورسہ مجله نک طقسان برنجی مادہ سی موجبجہ ضمان لازم کلزہ. زیرا مانعہ الجمعدرکہ برشیدہ ہم جواز شرعی بولنسون، ہمدہ ضمان لازم کلسون دیو صورتین بر مسئلہ دہ اجتماع ایده مز. اگر مال [۲]

[۱] لقطه: یولده و یا دیگر بر محلہ بولنان شیدہ لسان شرعہ ضم لام وقع قاف ایله (لقطه) بولنان چوجق ایسہ اکا (لقیط) دینلور. لقطه کلہ سی رفع معناسنہ اولان التقاطدندر. التقاط؛ ضایع اولان شبثی تملک نیتی اولماق اوزرہ بولندیغی محلدن قالدیروب صاحبی ایچون حفظ ایتمکدرہ لقطه نک امانت اولدیغی عندالفقہا متفق علیہدر. بناءً علیہ امانت مضمون اولدیغندن ملتقط انجق تعدی ایتدیگی و لقطه صاحبی طرفندن طلب ایدیلوبدہ اعطادن امتناع ایتدیگی صورتہ ضامن اولور.

[۲] مال: مجله -- مادہ ۱۲۶ موجبجہ منقول و غیر منقولہ

شامل اولور.

ایدنمک اوزره اخذ ایلدیکی صورتده ملتقط [۱] حکم حرمتک ترتیبه غاصب اولور . لقطه یدنده تلف و ضایع اولسه ضمان لازم کلور . زیرا ملتقط بویله بر قصد ایله آنی آلفه شرعاً مأذون دکلددر . فقط بو ایکی صورتده حکمه اساس قصدددر . و بناء علیه دلیل ظاهریسی آنک مقامنه قائم اوله رق برنجی صورتده اعلان و اشهاد [۲] اولنور ایسه حکم اباحه ترتب ایدر

[۱] ملتقط : لقطه بی بولان کیمسه در . حکمی مجله نك ۷۷۰ نجی ماده ده مصر حدر .

[۲] اعلان و اشهاد : اعلان بشقه ، اشهاد بشقه در . اعلان بافته و اوراق حوادثله اشاعه ایتمکدر . اشهاد ایسه ایکی کشی به بیان ایتمکدر . امام اعظم و امام محمد افندیلمرض حضراتنه کوره اعلان ایله برابر اشهادده لازمدر . امام ابی یوسف افندیلمرضه کوره اعلان کافی اولوب مجله جلیله نك ۷۷۰ نجی ماده سندن . سبتیان اولدیغی اوزره امام ابی یوسفک قولی اختیار اولمشدر . بناء علیه ملتقط لقطه بی حین اخذنده کیفیتنی اشاعه ایتمکله برابر برظالم طرفندن ضبط اولنه ییلسندن قورقار ایسه ترك اشهاد ابتدیکی صورتده ضامن اولمز . و بو حوالده (الامین یصدق بالیمین) موجبنجه ملتقط یمین ایله تصدیق اولنور . بوملاحظه مفقود اولقله برابر شهادت ایده جک برینی بولورده آنی اشهاد ایتمدن چکیویرر ایسه امام اعظم ایله امام محمد کوره ضامن اولور . امام ابی یوسفه کوره ضامن اولمز .

صورت اعلان : اوراق حوادث ایله و باخود « برکیمسه نك بر لقطه نحری ابتدیکی ایشیدر ایسه کز بکا یوللا یکنز » دیمک کفایت ابتدیکی کبی لقطه بولدیغی محله و صاحبی طرفندن ارتق طلب اولنیمه جفته ظن غالب حاصل اوله جق برمدت ظرفنده ابواب معابد و اسواق کبی مجامع ناس اولان محلرده یافته یا بشدیره رق تعریف و احوالی اشاعه ایتمک لازمدر .

یعنی ملتقط امیندر. زیرا بر ایشدن مقصد نه ایسه حکم اکا کوره در.

ایکنجی صورتده اعلان و اشهاد اولنمدینی حالده غاصب اولور.

خلاصه؛ نظر محاکمه هر بر اجراءت واحکام فاعلك فعلنه، قاصدك قصدينه کوره استحصال قلنه جق وقوف واستطلاعات اوزرينه اجرا قلنور. فاعل وقاصد دخی فعل وقصديله ملزم اولور. زیرا بر ایشدن مقصد نه ایسه حکم اکا کوره در.

مجله نك ۳۶۹، ۶۳۴، ۶۹۰، ۷۲۶، ۷۷۷، ۸۱۸، ۸۶۱،
۸۹۰، ۱۰۳۶، ۱۲۵۰، ۱۳۰۱، ۱۳۰۲، ۱۳۰۳، ۱۳۰۴،
۱۶۲۸، ۱۵۷۸ ماده لری متفرعدر.

.....

۳ — ماده عقوده اعتبار مقاصد ومعانی به در الفاظ

و مبانی به دکدر

— شرح —

اهل اصولك (العبرة في التصرفات للمقاصد والمعاني لاللفاظ
والمبانی) قاعده سندن اخذ اولنمش.

عقود: عقدك جمعیدر. عقد؛ مجله نك ۱۰۳ ماده ده تعریف
اولدیغنه نظراً طرفینك بر خصوصى التزام و تعهد ایتلریدرکه

ایجاب و قبولك ارتباطندن عبارتدر. بناءً علیه عقودك انعقادنده
رکنی اهتندن صدور ایتمک و حکمی قابل اولان محله مضاف
اولمق شرطدر. رکندنده خلل اولان عقوده مثلا صغیر غیرممیز،
مجنون، معتوه و مغبی علیهک [۱] تصرفات قولیه لرینه اعتبار یوقدر.
مقاصد: مقصدک جمعیدر. مقصد؛ قصد و مراددر. معانی:
معنی نک جمعیدرکه قصد دیمکدر.

الفاظ: لفظک جمعیدر. لفظ؛ مراعی افاده ایدن لقردیدر.
مبانی: مبانی نک جمعیدر. مبنی؛ متکلم ایله مخاطب بیننده
افاده مرامه واسطه دیمک اولدیغندن الفاظه مبانی اطلاق اولنمش.

[۱] مغمی علیه: نائم حکمندهدر. معلومدرکه نائمک بیع و شرا
واجاره کبی تصرفات قولیه سی صحیح اولماز. زیرا نوم؛ قصد و اختیاری
معدم اولغله نائمک عباداتی ابطال ایلشدر. مثلا برکیمسه نک یقظه سی
حالنده مالی آخرکسه غضب ایدوبده مفسوب منه نومی حالنده رد
ایتدکدن صکره اول مال تلف اولسه اول کسنه ضماندن بری اولماز.
کذلک مغمی علیهک بیع و شرا و اجاره کبی تصرفات قولیه سی صحیح
اولماز. زیرا بو حال قصد و اختیاری ابطال ایله برکیمسه مباحاتدن
برنسنه پی ایچوبده عقلی بالکلیه زائل اولغله مالی آخره بیع ایلمسه
بوصورتده آنک بیعی نافذ اولماز. بلا اکراه و لاضروره محرماندن
برنسنه ایچوبده سکران اولان کیمسه نک تصرفاتی صحیح و معتبردر.
شوقدرکه اعاره و استماره کبی حقوق عقدی آسره طائد اولان عقوددن
برینک اجراسنه مأمور اولان کیمسه اول عقدی حال سکرده اجرا
ایلدیکی تقدیرده اگر وکالت حال صحونده وقوع بولمش ایسه موکلی حقننده
غیرنافذ، و اگر حال سکرنده اولمش ایسه نافذ و معتبردر. زیرا مؤکل
تقدیر ثانی به کوره حال سکرده اجرا ایده چکی معاملاتنه راضی دیمکدر.

دیمک اولورکه معاملات و عقود شرعیده [۱] آنجق معتبر اولان مقاصد و معانیدر. یوقسه الفاظ و مبانی دکلدر. زیرا معاملات شرعیده مقصود اولان معنی در الفاظ دکلدر.

مثال: بیع بالوفانک رهن حکمنده جریان ایلمسیدر. بیع بالوفا بشرط الوفا دیمکدر. یعنی بر کیسه ثمنی [۲] رد ایتدیکی حالده کبرو آلق اوزره بر مالی برینه بیعدرکه [۳] مشتری بومالی دیگرینه صاته مدینندن رهن حکمی جریان ایدر. فقط مشتری بو مالدن دیگر صورتله انتفاع ایده بیلور. مثلا بر کیسه یوز لیرا مقابلنده اعاده ایتدیکی حالده استرداد ایتک اوزره اوینی آخره صاتسه مشتری اشبو خانه بی دیگرینه صاته مرسهده بعدالقبض اخره ایجار ایده بیلور. اشبو عقد هر تقدیر متعاقدینک صادم آدم دیمرله منعقد اولور ایسهده متعاقدینک مقصد حقیقیری رهن ودینی توثیق و ممکن الاستیفا بر صورتده بولندیرمقدن عبارت اولدینندن رهن حکمی جریان ایدر. زیرا عقودده اعتبار مقاصد و معانی به در الفاظ و مبانی به دکلدر.

مجله نك ۱۷۵، ۱۹۲، ۲۶۲، ۲۸۹، ۶۴۸، ۸۳۷، ۸۴۷،
۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۳۵۱ ماده لری متفرعدر.

- [۱] عقود شرعیه: بیع، اجاره، حواله، رهن، هبه، کفالت، وکالت، و شرکت مثلوه عقودادر.
- [۲] ثمن: مجله — ماده ۱۵۲.
- [۳] بیع: مجله — ماده ۱۰۵ و تقسیمانی ۱۰۵ نجی ماده دن ۱۲، نجی ماده به و حکمی دخی ۳۶۹ نجی ماده دن ۳۷۹ نجی ماده به قدردره.

۴ - ماده : شك اید یقین زائل اولماز

— شرح —

اهل اصولك (اليقين لا يزول بالشك) قاعده سندن اخذ اولنمش . شك ؛ لغتده مطلقاً تردد اولوب اصطلاح شرعده وقوع وعدم وقوعنده يعنى اولوب اولماسنده طرفینی مساوی و كرك بربری اوزرينه مرجح اولسون بر شئك وجوديله عدمی بيننده تردد وعدم قطعدر .

بناءً عليه شك وشبهه تقيضين حقننده ايديله جك تصورك يكد يكريني ترجيحه مانعدر . مثلاً بر كيمسه اخر كيمسه يه اون بيك غروش ديني اولديغني يقيناً بيلوبده آني دابنه ادا ايدوب ايتديكنده شك ايلسه تأديه ايتماش عد اولنور .

يقين ؛ واقعه مطابق اولان جزميله اعتقاد و يا خود ظن غالبه جزم ايتمه ديرلر كه شكلك بسبتون ضد و مقابليدر . يا خود منطقيونك بيان ايتدكلى اوليات [۱] ، مشاهدات [۲] ،

[۱] اوليات : عقل سليمك حكم و تصديقنده هيچ برواسطه به محتاج اولمقزین مجرد موضوع و محمول تصور ايله بينلرنده كي نسبتی جزماً تصدیق ایلدیکی قضیه لیدر . كل جزئین بیو کدر کی .

[۲] مشاهدات : اگر کونش ضیاء دارد و آتش دارد رکی اعیانه متعلق احکام جزئیه یی متضمن اولان قضایای شخصیه دن عبارت ایسه (حسیات) و اگر انسانک کندیسنده خوف ، غضب ، جوع ، وعطشی درك واذعان ایلمسی کی بحواس باطنیه به متعلق ایسه (وجدانیات) دینلور .

مجربات [۱]، حدسیات [۲]، متواترات [۳]، قضایا قیاساً مامعها [۴]
کبی انتاج یقین ایچون ترتیب اولنان مقدمات یقینیه دن مستفاد
اولسون هر صورتله موجب اطمینان اولور .

خلاصه اصلی متیقن وثابت اولان بر شیئک خلافه دلیل
اولدقجه مجرد شک ایله اول شیئک زوالنه حکم اولنمز دیمکدر .
بو ماده دن پک چوق مسائل فقهیه متفرعدر . بوقاعده نك
حکمی؛ عبادات دن اولان حل، حرمت و طهارات ده نوجهله
جریان ایدر ایسه معاملات ناس و دعاوی عبادده، مواد تحقیقیه ده،
استنطاق و تحریات ده دخی اوبله جه جریان ایدر .

مجله نك بشنجی ماده سندن اون ایکنجی ماده سنه قدر اولان
قاعده لر هپ بو قاعده کلبه دن مستخرج و بوقاعده ده معتبر

[۱] مجربات : تکرر مشاهده ایله عقلک جزماً حکم و تصدیق
ایلدیکی قضیه لدر .

[۲] حدسیات : دفهٔ یعنی سنوحات قییلندن اوله رق ذمندن
حاصل اولان قیاس خنی واسطه سبله حکم اولنان قضیه لدر .

[۳] متواترات : کذب اوزرینه عقلا اتفاقری محال اولان جم
غفیرک خبر ویرمی اوزرینه جزماً تصدیق اولنان قضیه لدر . تواترک
حسه مستند اولسی شرطدره . حس ایله محسوس اولیان عقلیاتنه تواتره
اعتبار اولنماز .

[۴] قضایا : قضیه نك جمیدر . قضیه ؛ تصدیق متضمن اولان
سوزه دینیلورکه سویلیان بوسوزنده یا صادقدر و با کاذبدر دیک صحیح
اولور . قیاس ایسه قضیه لردن مؤلف برقولدرکه اشبو قضیه لر تسلیم
اولندقده بالذات اول قولدن دیکر برقول لازم کلور .

و ملاحظه اولان قیدلر آنلرده دخی معتبر و ماحوظدر . مثلاً
بشنجی مادهده بر شیتک بولدیغی حال اوزره قلمسی اصلدر
دیك خلافتنه دلیل اولدیغی تقدیرده حالی اوزره قلمسی اصل
وارجحدر . یوقسه خلافتنه دلیل اولدیغی صورتده دخی حالی
اوزره قلمسی اصل وارجحدر دیمک دکدر .

مثال : بر کیمسه دیگر کیمسه نك ذمتنی ابرای عام [۱]
ایله ابرا ایلدیکی ثابت ایکن تاریخ بیان ایتیهرك اول کیمسه دن بر
حق دعوی ایسه اودعواسی استماع اولنمز . زیرا اوحق ابرادن
مقدم اولوب ابرا ایله ساقط اولق و یاخود ابرادن مؤخر اولوب
حالا ذمتنده باقی قالمق احتماللری سیان اولدیغندن بوجه اوزره
واقع اولان شك ایله یقیناً ثابت اولان ابرانك زوانه حکم اولنمز .
زیرا شك ایله یقین زائل اولمز . شو حالده بودعوی استماع اولنمز .
لکن ابرای عام تاریخندن مؤخر تاریخ ایله حادث اولان بر
حقی تاریخ بیان ایدهرك دعوی ایتسه اول حالده دعواسی استماع
اولنور . زیرا ابرانك بو حق حادثه شمولی یوقدر .

مجله نك ۱۶۹۵ نجی ماده نك فقره اخیره سی و ۱۶۹۵

ماده سی متفرعدر .

[۱] ابرای عام : مجله نك ۱۵۳۶، ۱۵۳۷، ۱۵۳۸ ماده لرده کی

ابرانك تقسیماتیه تعریفلریه باق !

۵ - ماره : بر شَيْئِكَ بولنديغى مال اوزره قالمسى اصلدر

— شرح —

اهل اصولك ؛ 'الاصل ابقاء ما كان على ما كان) قاعده سندن اخذ اولنمش. اصل؛ اوزرينه باشقه سى بنا قلنان شيدزكه ارجيح، مستصحب وقاعده معناليه كلورسه ده بوراده مطلوب حجتدر. يعنى كچمش زمانده ثابت اولان بر شَيْئِكَ خلافته دليل [۱] اولدقجه بولنديغى حال اوزره قالمسى اصلدر. اول شَيْئِكَ بولنديغى حال كرك وجود وكرك عدم اولسون بو اصله (استصحاب) اطلاق اولنور .

استصحاب؛ عدمى ظن اولنيمان بر امر محققك بقاسيله حكم ايتمكدرد . بوندن مقصد؛ بر شَيْئِهِ وضع يد ديمكدر . اوشى يا واضع يدك ملكيدر، ويا وجه شرعى ايله انده تصرفه مالك اولديغى اقتضا ايدر . فى الواقع استصحاب بدايه . و استحقاقاً بر شَيْئِهِ اثباتده حجت اوله من ايسه ده فى الاصل ثابت اولان شَيْئِهِ ابقاده حجت اوله بيلور . ديمك اولوركه استصحاب مدعينك

[۱] دليل : قاموسك بياننه كوره فلاغوز ديمكدر . اصطلاح شرعده نظر صحيح ايله تفكر اولندقدده بر مطلوب جبريه يه ايصال ابدن شيدر .